

Обласна універсальна наукова бібліотека

Науково -
методичний
відділ

*Професійне досьє
бібліотекаря*

Інформаційно-методичний
бюлетень № 3 (14)

Тернопіль – 2005

**30 вересня –
Всеукраїнський день бібліотек**

Шановні колеги!

*Прийміть щирі вітання із Всеукраїнським
днем бібліотек - святом гуманної та
благородної професії.*

*Бажаємо щедрих зажинків на терені
розквіту української культури, невичерпної
енергії для творення миру і добра,
щасливої долі,
добробуту, здоров'я і процвітання,
благополуччя.*

*Нехай з Вами завжди будуть
Віра, Надія і Любов, а Ваша натхненна
праця, високий професіоналізм
і наполегливість
щедро винагороджуються вдячністю всіх,
хто Вас оточує.*

*З повагою
директор Тернопільської ОУНБ*

В.І.Вітенко

**ПОСТАНОВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**Про недопущення закриття об'єктів
соціально-культурного призначення
в сільській місцевості**

У зв'язку із зверненнями вчителів, батьків, сільських громад щодо випадків закриття у селах об'єктів соціально-культурного призначення Верховна Рада України

п о с т а н о в л я є:

1. Вважати неприпустимим закриття шкіл, клубів, фельдшерсько-акушерських пунктів, дільничних лікарень, інших об'єктів соціально-культурного призначення в сільській місцевості без відповідного рішення територіальної громади.

2. Кабінету Міністрів України вжити невідкладних заходів щодо недопущення скорочення кількості шкіл, клубів, фельдшерсько-акушерських пунктів, дільничних лікарень, інших об'єктів соціально-культурного призначення в сільській місцевості та відновлення діяльності зазначених об'єктів із визначенням необхідних джерел їх фінансування.

3. Доручити комітетам Верховної Ради України з питань науки і освіти, з питань культури і духовності та з питань бюджету в тижневий термін підготувати та внести на розгляд Верховної Ради України узгоджений з Кабінетом Міністрів України відповідний законопроект.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН

м. Київ, 6 вересня 2005 року
№ 2794-IV

Положення про Раду директорів
централізованих бібліотечних систем
Тернопільської області

Рада директорів централізованих бібліотечних систем області є громадською організацією при обласній універсальній науковій бібліотеці.

Рада працює відповідно до цього Положення.

1. Рада директорів створюється на основі добровільності та рівноправності її членів з метою задоволення та захисту законних соціальних, економічних, творчих прав та інших спільних інтересів бібліотечних працівників області.

2. Рада у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства культури і туризму України, а також цим Положенням.

3. Рада має право порушувати перед органами влади і місцевого самоврядування питання покращання якості бібліотечного обслуговування населення області та отримувати інформацію, необхідну для реалізації своїх цілей і завдань.

4. На Раду директорів ЦБС покладається:

- соціальний захист бібліотечних працівників, відстоювання прав бібліотек як соціальних інститутів;
- підготовка пропозицій до проектів законодавчих та нормативних документів;
- підготовка пропозицій та документів на розгляд органів управління та місцевого самоврядування щодо покращання якості бібліотечного обслуговування територіальних громад;

Упорядник:	Ліскова О.Г., завідувач НМБ
Редактор:	Раскіна О.М.
Комп'ютерний набір і верстка:	Єрошенкова С.Т., головний методист НМБ
Відповідальний за випуск:	Вітенко В.І., директор ОУНБ

- оцінка стану та перспектив розвитку бібліотечної справи в області;
- вивчення та сприяння впровадженню в практику роботи нових прогресивних форм, досвіду роботи бібліотек;
- організація та участь у проведенні конференцій, семінарів, обміну досвідом, надання методичної та консультативної допомоги ЦБС;
- налагодження міжнародних та міжрегіональних творчих, ділових зв'язків – сприяння процесу інтеграції бібліотек у європейський культурний простір.

5. Організаційне сприяння діяльності Ради здійснює науково-методичний відділ обласної універсальної наукової бібліотеки.

6. Формою роботи Ради є засідання, які проводяться в разі потреби. Засідання вважається правомочним, якщо на ньому присутня більшість складу Ради.

7. Для оперативного вирішення питань, що пов'язані з діяльністю Ради, створюється Президія Ради, яка обирається у кількості п'яти чоловік.

Вибори проводяться відкритим голосуванням. Термін дії новообраної Президії – три роки. Президія обирає голову, заступника та секретаря.

8. Рішення Ради приймаються більшістю голосів присутніх на засіданні членів ради. В разі рівного розподілу голосів, голос Голови є вирішальним.

9. Рішення Ради оформлюються протоколами і можуть бути підставою для підготовки регламентуючих документів. Рішення Ради носять дорадчий характер для дирекції ОУНБ.

10. До складу Ради включаються директори ЦБС та директор обласної універсальної наукової бібліотеки.

24 серпня – 15 років з часу проголошення незалежності України.

24 серпня – 135 років від дня народження Щурата В.Г., фольклориста, етнографа, літературознавця, перекладача, поета.

27 серпня – 150 років від дня народження Франка І.Я., українського письменника.

13 вересня – 75 років від дня народження Харчука Б.М., українського письменника.

27 вересня – 110 років від дня народження Бойчука Т.Л., українського художника.

28 вересня – 70 років від дня народження Чернихівського Г.І., краєзнавця.

29 вересня – 140 років від дня народження Грушевського М.С., українського вченого, державного діяча.

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек.

9 жовтня – 120 років від дня народження Блажкевич І.О., дитячої письменниці.

20 листопада – 110 років від дня народження Вериківського В.І., українського композитора.

1 грудня – 15 років з часу проведення Всеукраїнського референдуму.

24 січня – 65 років від дня народження Покальчука Ю.В., літературознавця, поета, письменника.

29 січня – 150 років від дня народження Брюкнера А., польського славіста, літературознавця, енциклопедиста.

25 лютого – 135 років від дня народження Лесі Українки, української поетеси.

2 березня – 130 років від дня народження Кордуби М.М., ученого, історика, публіциста, письменника.

21 квітня – 15 років з дня відкриття музею Б. Лепкого у Крогульці Гусятинського району.

26 квітня – 160 років від дня народження Верхратського І.Г., українського філолога, письменника і природознавця.

29 квітня – 125 років від дня народження Рубчакової К.А., української актриси та співачки.

7 травня – 65 років від дня народження Подуфалого В.М., композитора, фольклориста, етнографа, літературознавця.

9 травня – 135 років від дня народження Гнатюка В.М., українського фольклориста, етнографа, літературознавця.

12 травня – 355 років битви козаків під Купчинцями та Денисовим.

12 травня – 70 років від дня народження Марчука І.С., майстра живопису.

28 червня – 10-та річниця прийняття Конституції України.

29 червня – 130 років від дня заснування “Просвіти” в Тернополі.

20 липня – 70 років від дня народження Демківа Б.М., українського поета.

11. На засідання Ради директорів ЦБС у разі необхідності можуть запрошуватися: відповідальні працівники управління культури облдержадміністрації та райдержадміністрацій, директори обласних бібліотек, завідувачі міськими бібліотеками-філіалами.

12. Рада директорів може створювати тимчасові або постійні комісії для розгляду поточних чи термінових проблемних питань виробничого чи соціального характеру. Результати діяльності комісій оформлюються довідками та подаються на розгляд Ради директорів та дирекції ОУНБ.

13. Радою можуть бути встановлені щорічні членські внески в сумі ____ грн. з однієї центральної бібліотеки для організації заходів, що сприяють підвищенню професійного рівня членів Ради та обміну досвідом роботи.

14. Рада директорів щорічно звітується перед бібліотечною громадою щодо проведеної роботи. Президія Ради звітується один раз на три роки перед членами Ради.

Життя, присвячене музиці

(Сценарій вечора-портрета, присвяченого 140-річчю від дня народження українського композитора, піаніста, критика та педагога Дениса Січинського)

Дійові особи:

- Бібліотекар;
- І-й ведучий;
- ІІ-й ведучий;
- 1-й читець;
- 2-й читець;
- Музикант-виконавець.

Зал, де проводиться вечір, святково прикрашений букетами квітів, вишиваними рушниками. На стіні – портрет Дениса Січинського.

За святково прибраним столом сидять ведучі в українському вбранні. Звучить пісня “Чом, чом, чом, земле моя” (Додаток № 1).

Бібліотекар: Є композитори, які випереджають століття, відкриваючи обрії майбутнього. Однак завжди були, є, і будуть такі митці, які живуть у свій час, іноді складний та неспокійний, працюючи чесно та виснажливо, віддаючи себе творчості до останнього. Вони не претендують на приголомшуючі відкриття. Тим не менш, їх музика залишається жити для людей. Саме таким був Денис Січинський.

І-й ведучий: На сторінках музичної історії України, нескінченно багатой на яскраві імена та події, творчість цього композитора не залишилася лише мовчазними хронологічними рядками. І хоча українське музичне мистецтво отримало

Використана література:

Гофман І. Доля була йому мачухою// Свобода. - 2000. - 10 черв.

Єгорова І. Вивчення творчості Дениса Січинського в школі// Мистецтво та освіта. - 1998. - №4. – С.7.

Кучма Р. Свою долю поклав на олтар служіння народу// Вільне життя. – 2000. – 14 листоп.

Мистці Гусятинщини// Гусятинщина: імена відомі і невідомі. – Тернопіль, 1999. – С. 44.

Музика: [Д. Січинський]// Вони прославили наш край. – Тернопіль, 2000. – С. 78.

Павлишин С. Денис Січинський// Ювілейна книга української гімназії в Тернополі. – Тернопіль – Львів, 1998. – С. 669.

Павлюк В. Помер у розквіті творчих сил// Вісник Надзбруччя. – 2000.- 10 листоп.

Сингаївський М. Магія Дениса Січинського// Дем. Україна. – 1995. – 26 жовт.

Чайковський М. Мої зустрічі з Січинським// Джерела. – 1994. - №1. – С.171-179.

Ярослашенко Я. Про композитора Дениса Січинського// Музика. – 1997. - № 1. – С. 20.

2 січня – 65 років від дня народження Піня Р.І., українського поета, журналіста.

13 січня – 125 років від дня народження Лотоцького Л.А., письменника, журналіста, видавця, педагога.

оновленій землі. Він загинув у розквіті творчих сил, віддавши своє життя служінню рідному народові, Україні, палко вірячи в її прекрасне майбутнє. Здійснилась мрія Дениса Січинського – Україна стала незалежною. І сьогодні лише від нас залежить – чи бути їй у майбутньому багатою та щасливою.

Як співається у пісні Дениса Січинського, що стала народною:

Не пора, не пора,
В рідну хату вносити роздор!
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймося прапор!

(Звучить пісня “Не пора” на сл. І. Франка у фортепіанному виконанні)

(Додаток № 3)

Бібліотекар: Багатьом планам талановитого музиканта не вдалося здійснитися. Однак зробленого Денисом Січинським достатньо, щоб його ім'я не пропало безслідно. Творча спадщина композитора назавжди залишиться в історії світової музики як безцінний художній та соціально-політичний документ свого трагічного та сповненого несправедливості часу.

невелику частку того, що створив цей обдарований музикант, його пам'ятають, твори його виконують, а ім'я пісняра носить одне з музичних училищ на Західній Україні, у м. Івано-Франківську.

Саме Денис Січинський був першим композитором у Галичині, який став на шлях професійного музиканта.

II-й ведучий: Майбутній пісняр народився 2 жовтня 1865 року в селі Ключинці Копичинського району на Тернопільщині в сім'ї учителя. У цьому селищі, неписьменному та вбогому, далекому від культурного життя, минули дитячі роки маленького Дениса. Тут він побачив важке, безрадісне життя односельчан, почув їхні прекрасні пісні. Січинський щиро полюбив свій народ та його пісенні багатства. І ця любов повною мірою виявилась потім у його громадській діяльності та творчості.

I-й ведучий: А далі було навчання. Спочатку Денис навчався в Станіславі, потім – у Тернополі, де закінчив початкову школу і вступив до гімназії. У ці роки (1879-1887) викладання тут проводилося німецькою і польською мовами. За розмову українською, навіть поза школою, учнів карали. Проте передова молодь організовувала таємні гуртки, у яких вивчалась рідна мова, література та історія. Вони охоплювали майже всіх гімназистів-українців, тому немає сумніву, що й Січинський брав у них участь.

II-й ведучий: Найбільш цінне, що почерпнув Дмитро у гімназії, це засади хорового співу. Хор Тернопільської гімназії був широко відомий у Галичині. Обдарованість Січинського звернула на себе увагу гімназійного вчителя співу і музики Льва Левицького, який познайомив майбутнього композитора з основами музичної грамоти і навчив гри на фортепіано. Під час навчання у Тернопільській гімназії директором місцевого музичного товариства був досить відомий піаніст, органіст і композитор В. Вшелячинський. Випадково помітивши на одному з концертів, з яким захопленням хлопець слухає музику, він пересвідчився у його здібностях і почав

безкоштовно навчати його гри на фортепіано та теорії музики.

I-й ведучий: Як згодом писав Денис Січинський у своїй “Автобіографії”, наука у Вшелячинського була основою для всієї його музичної діяльності. Він не тільки сумлінно працював з Денисом, але й відкрив для нього свою бібліотеку. Тут Січинський уперше познайомився з музичною західноєвропейською класикою, а також з творами Чайковського, якими він захоплювався протягом усього життя. В останні роки навчання у Вшелячинського (1886-1887) Січинський написав перші власні твори: кілька хорів, пісні для голосу з фортепіано та фортепіанні мініатюри. Серед хорів переважали обробки народних пісень. Але, на жаль, жоден з цих творів не зберігся.

II-й ведучий: Продовжуючи традиції хорового концертування, закладені ще М. Вербицьким, С. Воробкевичем, В. Матюком, Січинський організує в селах (Угорники, Микитенці, Вікторів, Серафинці) хори, та сам керує ними. З іменем Д. Січинського пов’язано заснування першої в Галичині музичної школи та музичної бібліотеки у Станіславі, початковий фонд якої складався виключно з дарів самого композитора.

Ярослав Ярославенко – композитор, музичний діяч, друг Дениса Січинського згадує:

1-й читець: (Я. Ярославенко): “Приїхавши до Станіславова, зайшов до товариства “Бесіда”, де, як мені сказали, часто буває Денис Січинський, бо веде там хор Станіславського “Бояна”. У кімнаті було фортепіано, і я, не задумуючись, почав грати на ньому пісню Дениса Січинського. Нараз відчинилися двері й до мене підходить якийсь низького зросту, бідно одягнутий, немолодий уже чоловік і промовляє: “Ви щось граєте моє, бо я композитор Денис Січинський”. Я дуже зрадів, що так легко відшукав композитора”.

I-й ведучий: У 1892 році Львівське товариство “Боян”

Білий світе поранку.
Що се? Небо біснுவате?
Що се? Горе. Що мені?
Глянув в світ я, в людську долю,
Сльоза стрілась з сльозинкою
Прокинула щастя в сні.

II-й ведучий: Наприкінці життя прийшло до Дениса Січинського кохання в образі Лесі Галич, його учениці, доньки адвоката із Бережан. Однак через соціальну нерівність, розбіжність у віці, смертельну недугу самого композитора цьому коханню не судилося розквітнути.

(Звучить романс “Як почувеш вночі”, слова І. Франко).

1-й читець (Лєся Галич): “Про смерть Січинського я дізналася у Львові від Ярославенка. Ще будучи в Бережанах, Денис написав до нього, щоб розшукав та опікувався мною.

Дізнавшись про смерть Дениса, я вистрибнула з вікна своєї палати на квітникову клумбу. Ярославенко відвіз мене на вокзал, дав трохи грошей. За ті гроші вже в Станіславі я придбала весільні шати, і, вдягнувши їх, пішла на останнє побачення з Денисом.

Дениса якраз виносили з дверей каретної майстерні на вулиці Казимирській, число двадцять сім, в чорній дубовій домовині, завітчаного і чужого.

Людей було багато, і стояли вони плече в плече. Я кинулася на приступ того живого муру, зачепилася за якісь дошки, впала і знепритомніла”.

2-й читець (Д. Січинський): “На жаль, чи на щастя, все в природі має свою причину і наслідок. Страждає мій народ, то чому я, кровинка його, повинен упиватися щастям? Цить, душе моя, не кигич, мов та чаєчка за чаєнятами! Співай, душе моя, до останнього потопу, до останнього подиху. Співай! Співай...”

Бібліотекар: Долаючи злидні та хвороби, Денис Січинський боровся за право бути людиною на рідній,

священик Джулинський (український церковний письменник), парох села Лапшин біля Бережан, до себе для написання опери “Роксоляна”. Січинський поїхав до нього і справді почав роботу над оперою на лібрето Степана Чернецького. Але здоров’я композитора, і так підірване, гіршало, й він тяжко захворів (саркома). Оперу, щоправда, писав, але й мусив лікуватися. Отже, поїхав до Львова, і за порадою хірурга доктора Вольфа мав оперуватися. Композитор досить швидко покинув шпиталь і повернувся до Станіслава.

Незабаром Січинський приїхав до мене у Дрогобич, щоб попрощатися навіки. Вечором ми зайшли до ресторану Шехтера, але композитор вже не міг нічого їсти, а тільки пив мед, бо міг його без болю в горлі проковтнути. Того ж вечора ми сіли в поїзд, що рушив у напрямку до Станіслава. У Стрию ми востаннє попрощалися. Незабаром Денис Січинський помер у Станіславі. Мене було повідомлено телеграмою про похорони, але я, на жаль, не зміг поїхати, щоб ще на могилі попрощатися зі своїм другом, незабутнім українським композитором”.

II-й ведучий: Композиторові не пощастило побачити свій твір на сцені. Опера “Роксоляна” була поставлена трупною М. Садовського у 1912 році, після смерті Січинського, і, на жаль, не затрималась надовго у репертуарі. Лише у грудні 1993 року оперна студія Львівського вищого державного музичного інституту ім. М. Лисенка знову відкрила нам цю яскраву сторінку українського оперного мистецтва.

I-й ведучий: Стурбованість тяжким життям народу зумовили й вибір поетичних текстів Денисом Січинським. Це здебільшого поезії Івана Франка, Лесі Українки, Тараса Шевченка. Та існує єдиний вірш самого Д. Січинського, в якому він словами виразив свої почуття. Вслухайтеся в ці гіркі рядки.

2-й читець: Паду чолом до скелі, припаду до землі,
Сірий ранку, бліда туга, блідне дух мій
молодий –

оголосило конкурс на кращий твір. Кантата Д. Січинського “Дніпро реве” одержала першу премію. Композитор неодноразово бував у Коломиї, де в 1893 році створив співоче товариство “Боян”.

Бібліотекар: Коломия зустріла його прихильно: далекими карпатськими краєвидами, незасміченою мовою, народними піснями, в яких відчувався відгомін козацьких дум. А щодо роботи...

...Тоді шаленіла не лише в Коломиї, а й по всій Галичині холера. Доведений до відчаю безробіттям, Денис Січинський погодився на “холерного санітара”. Ходив по кам’яницях, де вибухала епідемія, дезінфікував їх, звозив хворих до шпиталю.

Чи можна було в таких умовах компонувати? Виявляється, можна. Високий урядник магістрату запросив Дениса Січинського за досить пристойну винагороду навчати єдину доньку музики. Грати на розкішному “Безендорфі” було справжньою насолодою. Чи тому, що мав під руками чудовий інструмент, чи з вини закоханих очей учениці, Д. Січинський на кожен урок приходив з новим твором.

Як легко тоді писалося! У санітарній, критій брезентом халабуді, якою вдень возив хворих, а вночі – при світлі лоевої свічки, граючи на цитрі, творив оті незвичайні пісні без слів.

Ніколи вже не компонуватиме Д. Січинський так легко. Бо забагато переболів, бо знає, що нічого доброго вже від свого життя не діждеться.

2-й читець: (Д. Січинський): “То було 30 вересня 1905 року. Станіслав нагадував розтривожений мурашник, бо мала виступати у складі артистів театру “Руська бесіда” сама Марія Заньковецька! Після вистави я запросив Миколу Садовського та примадонну на вечерю до ресторану.

За сусіднім столом кілька перевдягнених гімназистів, поглядаючи на великих гостей, стиха зачали пісню про чаєчку, що вивела чаєняток при битій дорозі.

– Звідки ці хлопці знають козацьку пісню?, – запитав украї здивований М. Садовський.

Я посміхнувся:

- Це мої хористи. Гімназійний статут не дозволяє їм відвідувати подібні заклади, ось вони й перевдяглися, щоб побачити зблизька М. Садовського й М. Заньковецьку та привітати їх піснею.
- Голосніше, легені! – гукаю до хлопців. Очевидно, щоб зробити приємне мені чи Бог їх знає чому, хлопці візьми та й заспівай:

Мій краю коханий, моя Україно,
 Бездольная нене, ти рідна моя...
 Скажи, коли тобі, коли твоїм дітям
 Заблисне, засяє свободи зоря?
 Скажи, коли врешті твій люд безталанний,
 Залізнії пута розломить, порве,
 Коли і для нього день волі настане,
 Коли його щасна доля обніме?
 “Єднайтесь, синове, одна нам дорога,
 Всі дружно ставайте у збройні ряди,
 В дужанні за волю вас жде перемога,
 Де прапор наш має, спішіть всі туди!”

Ресторанний рейвах вмент вичах. Дзвінкі та схвильовані юначі голоси в єдиному пориві злетіли до стелі.

- Дякую, діти, дякую, – шепотів я розчулено, то вдягаючи, то знімаючи окуляри.
- Лицарі! Козаки! – вигукував М. Садовський. Се, як я розумію, ваша пісня, пане Січинський.
- Та ніби так, – не знав куди подіти очі, руки.
- З такою піснею тільки панські фільварки палити, – тихо мовила Заньковецька. – Се – “Марсельєза”, істинна українська “Марсельєза”. Спасибі Вам, маестро!
- Господи, – шепочу, розтираючи серце, що давно вже вмщує приступ, – дай мені сили змиритися з тим, що не можу змінити. Дай мені мужність боротися з тим, що я можу змінити. Дай мені мудрість відрізнити одне від другого.

Бібліотекар: Жоден із творів Дениса Січинського не виражає такої глибокої любові до Батьківщини – любові

активної, бойової. Ніде композитор так яскраво і різко не виражає свій протест проти існуючого ладу. Це не просто жаль за минулим, плач над долею рідної землі – це заклик єднання до визвольної боротьби за волю України.

Через нестатки, важке матеріальне становище Д. Січинський іноді навіть не мав даху над головою, тому часто ночував у парку на лаві, вже будучи невиліковно хворим. Про це ми дізнаємось із листів композитора до свого друга Ярослава Ярославенка.

2-й читець: (Д. Січинський): “Будучи тяжко і безнадійно хворим, бажав я в останній раз бачитися з тобою, бо добре знаєш, що я, крім тебе, нікого вже більше на світі не маю, – тож хотів про дещо поговорити. А далі, – я говорю це твердо і поважно, тому що дні мої літерально почислені, – бажав я впорядкувати мої артистичної натури інтереси... Тобі з Дрогобича трудно, я знаю це, вирватися, а ще в додатку до Бережан, але мені ще трудніше! Вівторок поститиму, бо не буде ані гроша на віктунок, а далі, далі – точений недугою, без ліків і поживи знидію або пущу кульку собі в лоб!

А так бажав би я сердечно бачитися ще раз бодай у житті з тобою. Даруй, що пишу на подлім папері, але кращого не маю.

Цілую сердечно. Твій Денис Січинський.”

Звучить “Пісне моя” на слова І. Франка (Див. додаток № 2)

II-й ведучий: Особливі заслуги Дениса Січинського перед національною музичною культурою пов’язані зі створенням першого в Західній Україні твору оперного жанру – патріотичної народно-музичної драми “Роксоляна”, яка відтворює одну із сторінок української історії. Близькість оперної мови до природної людської, надзвичайна мелодійність оперної музики впливає з глибоких знань композитором виразових закономірностей народнопісенної культури.

1-й читець: (Ярослав Ярославенко): “Коли я працював у Дрогобичі, то десь саме тоді Дениса Січинського заангажував